

HAAGSCHE DINGEN TOEN

Waalse gemeente 400 jaar: 'Elk jaar brandde de kerk bijna weer af...'

door LEX DALEN GILHUYS

Eigenlijk geen opvallende kerk, daar in het Noordeinde dicht bij de Molenstraat en de Heulstraat. Pas als je beter gaat kijken maakt het gebouw, waarin de Waalse gemeente is gevestigd, toch indruk. Vooral door zijn stoere soberheid. Het staat op deze plek sinds 1808. Op 6 november van dat jaar werd het officieel in gebruik genomen. De Waalse gemeente van Den Haag, l'Eglise Wallonne de la Haye, viert vandaag haar vierhonderdjarig bestaan met een speciale herdenkingsdienst in aanwezigheid van de koningin. Een dienst in het Frans, het is niet anders.

De eerste steen voor de kerk werd gelegd op 8 augustus 1807. Een steen, niet geplaatst door Lodewijk Napoleon zoals vaak wordt aangenomen, maar door zekere minister Mollerus, op dit stukje metselwerk 'voortreffelijk voor de koning' genoemd. Een ander woord voor hielentlijkerij waarschijnlijk. Want de meeste Hollanders sloofden zich bijzonder uit om het behagen van de Bonapartes en de Franse gezaghebbers in het algemeen op te wekken en vooral te behouden. In elk geval had Lodewijk Napoleon, in wezen geen slecht kereltje, door zijn 'milddadigheid' de stichting van de kerk op deze plaats bevorderd. De 'zeer verheven koning van Holland' wilde zijn residentie vestigen in de gebouwen van het Binnenhof. Zijn oog viel op de aloude Hofkapel, door de Staten van Holland sinds 1579 ter beschikking gesteld voor de reformatorische eredienst en sindsdien Franse kerk genoemd. Het kan verkeren. Op dezelfde plaats waar men voorheen de vrome stemmen van de kanunniken kon horen klonk nu protestants gezang in het Frans.

Lot Hofkapel

Lodewijk Napoleon beval de Walen hun kerk te ontruimen. Hij wilde hier (alsnog) de rooms-katholieke eredienst in ere herstellen. Kennde de verdreven Waalse gelovigen wel een schadeloosstelling toe van 50 mille voor een nieuwe kerk en (uit zijn privékas), een bedrag voor de bouw van een orgel.

De kerkeraad legde beslag op een braakliggend terrein aan het Noordeinde, dat had toebehoord aan de wijnkoopman Swartzsmann. Een plek waar in het midden van de zestiende eeuw de woning van Otto van Egmond heeft gestaan, door Philips II in 1555 nog tot ridder verheven. Een indrukwekkend huis moet hier hebben gestaan, tot het rond 1800 is afgebrand.

Met de Hofkapel is het, tussen haakjes, droevig afgelopen. In 1879 pleegde het ministerie van waterstaat hier een gruwel daad: de uit de middeleeuwen daterende kapel werd afgebroken uit ruimtegebrek. De knekels van de graven van Holland stuiterden over het plaveisel. Weer een vermindering van de grafelijke gebouwen. Het mag een wonder worden genoemd dat het complex er nog steeds aardig uitziet.

Vluchtelingen

Eerst nog even iets over waarom hier en elders Waalse kerken zijn gevestigd. Ze ontstonden door de vervolgingen die calvinisten in de gebieden die thans België en het noorden van Frankrijk omvatten moesten verduren. Alva, de harde en slaafse uitvoerder van de wens van Filips om iedereen weer katholiek te maken, trad streng op tegen de protestanten. Dezen vormden in het geheim gemeenten zoals later weer de katholieken zouden

doen in de eeuwige rondedans van het geloof. De Waalse calvinisten weken onder meer uit naar de noordelijke Nederlanden. De oudste gemeente ontstond in Middelburg, in 1574.

In Den Haag heeft vooral Louise de Coligny, dochter van de Hugenotenleider Gaspar de Coligny en vierde vrouw van Willem de Zwijger veel voor de Waalse gemeente gedaan, tot ze in 1620 naar Frankrijk vertrok. De nieuwe kerk werd gebouwd in Empirestijl, een van oorsprong Romeinse stijlrichting die in het pompeuze tijdvak(je) van Napoleon weer mode werd. Het schilddak heeft als bekroning een achthoekig open torentje met windvaan. Zonder luidklokken. Wel bevat de kerkruimte nog twee klokken uit de toren van de Hofkapel, die ooit hun bronzen geluid lieten uitwaaien over het Binnenhof en omgeving, maar nu tot zwijgen zijn gedomd.

Oranje

Het interieur van de zaalkerk voegt zich naar de buitenkant: sober. Er zijn ongeveer 500 zitplaatsen, wat tegenwoordig meestal wel voldoende is. Staande in dit interieur, wat voor niet-Waalse stervelingen over het algemeen slechts op monumentendag mogelijk is, overvalt me een zekere sombere plechtigheid. Misschien komt het door het getemperde licht, dat door hoge ramen met blank matglas naar binnen valt. De preekstoel, daterend uit de bouwtijd, is van eikehout, de kuip rust op een zuil en heeft zes zijden. De toegangsdeur bevat een schelpmotief uit 1645 van de preekstoel uit de Hofkapel. Het doopvont is een vorstelijk geschenk van stadhouder prins Willem III, de Engelandvaarder. Geen avondmaalstafel. Indien nodig wordt hiertoe een speciale tafel aangevoerd. In de loop van de tijd hebben talrijke leden van het huis van Oranje

de Hofkapel of deze kerk bezocht. Tien leden werden hier bevestigd tot lidmaat van de Nederlandse Hervormde Kerk, de laatste was prins Willem Frederik Hendrik in 1836; Couperus liet er zijn huwelijk met Elisabeth Baud bevestigen.

Impressie

Nog een impressie van een oud-leerling van de Waalse school, destijds nog gevestigd aan de Oranje Buitensingel.

'Kerstfeest in de Waalse kerk. 's Avonds op de laatste schooldag voor de kerstvakantie. Veel rode truien van badstof, jongens in hun eerste grijze broek, meisjes met vlechten en in Schotse plooirokjes gehuld. De meeste van die kinderen, inmiddels zelf tot moeder, vader of zelfs grootouder verheven, kunnen nog in het Frans de Herdertjes die bij nachte kou lagen te lijden zingen. Vooraan in de kerkbanken zaten de scholieren, daarachter de ouders. Er liep een conciërge rond met windvaan. Zonder luidklokken. Wel bevat de kerkruimte nog twee klokken uit de toren van de Hofkapel, die ooit hun bronzen geluid lieten uitwaaien over het Binnenhof en omgeving, maar nu tot zwijgen zijn gedomd.

De Waalse gemeente van Den Haag bestaat vandaag 400 jaar. Er verschijnt een herdenkingsboek, in het Nederlands.

Het eerste exemplaar wordt vanmiddag aan koningin Beatrix overhandigd.